

ANALÝZA ÚTOKŮ NA KULTURNÍ A SPOLEČENSKÉ AKCE

ANALYSIS OF ATTACKS ON CULTURAL AND SOCIAL ACTIONS

Mgr. Klára JENČKOVÁ, Ing. Dora KOTKOVÁ, Ph.D.

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta aplikované informatiky, Nad Stráněmi 4511, Zlín, Česká Republika,
jenckova@utb.cz, kotkova@utb.cz

Abstrakt: Článek je zaměřen na analýzu útoků na kulturní a společenské akce v rozmezí let 2014-2019. Rok 2014 je zvolen proto, že v tuto dobu Islámský stát vyhlásil chalífát. Kulturní a společenské akce jsou specifické tím, že se může jednat o uzavřené, ale i otevřené prostory, návštěvníci jsou velmi různorodí a pořadatelé mají rozdílné finance a znalosti o bezpečnosti [1]. Cílem příspěvku je nalézt trendy v teroristických útocích, které je možné využít k lepšímu plánování bezpečnostních opatření.

Klíčová slova: měkké cíle, kulturní a společenské akce, bezpečnost, terorismus

Úvod

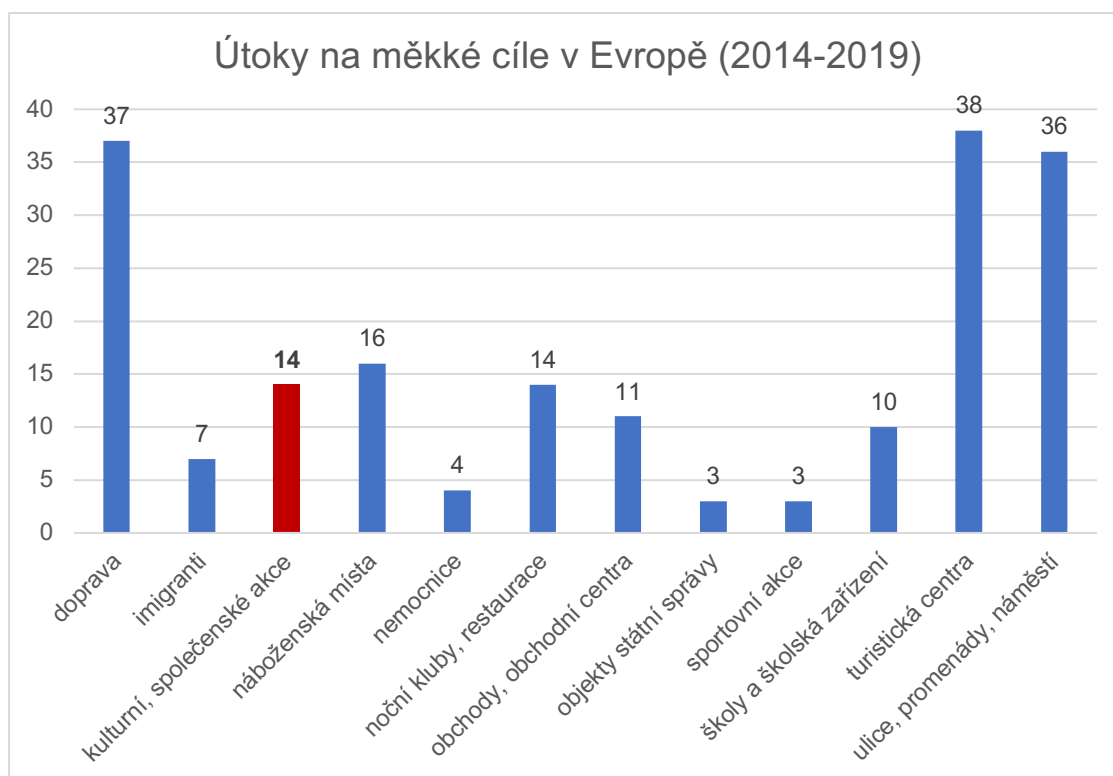
Tento příspěvek vychází z vlastní analytické činnosti, kterou se zabýváme od roku 2014 a na základě které bylo vydáno několik článků [1]-[5]. V rámci tohoto příspěvku se budeme časově věnovat pouze útokům spáchaným na kulturní a společenské akce v rozmezí let 2014-2019. Mimo útoků spáchaných na území Evropy byla do analytické činnosti začleněna také problematika Kavkazu a Střední Asie, jejíž islamističtí separatisté jsou nedílnou součástí současného vedení Al-Kájdý i Islámského státu.

Na základě výstupů analýz útoků na kulturní a společenské akce lze vysledovat vývojové trendy různých charakteristik, např. způsobu provedení útoku, výběr cíle (typu kulturní akce), bližší charakteristiky útočníků či lokality spáchání útoku.

1. Obecné informace

a. Útoky na měkké cíle (2014-2019) - srovnání

Z analýzy útoků na měkké cíle, na území Evropy v rozmezí let 2014-2019, vyplývá, že kulturní a společenské akce jsou pátým nejčastěji voleným cílem. Jako atraktivnější se pro útočníky, na základě této analýzy, jeví pouze (v tomto pořadí) – turistická centra; ulice, promenády, náměstí; doprava a náboženská místa. Obecně si útočníci často volí cíle s vysokou koncentrací osob, snadnou přístupností, vysokou atraktivitou a nízkou úrovní zabezpečení.



Obr. 1 – Útoky na měkké cíle

Ve zmíněné analýze se některé typy měkkých cílů prolínají, respektive cíl útoku často splňuje charakteristiky více typů měkkého cíle. Kupříkladu útok na vánoční trhy v Nantes (22. 12. 2014) splňuje charakteristiky nejen kulturní a společenské akce (vánoční trhy), ale díky lokalitě konání akce splňuje také charakteristiky dalších typů měkkých cílů – turistická centra a ulice, promenády, náměstí.

b. Vývoj útoků na kulturní a společenské akce v letech 2014-2019

Souhrnně za roky 2014-2019 evidujeme v Evropě 15 útoků na kulturní a společenské akce. Počet útoků v letech je téměř konstantní, každoročně se počet útoků na kulturní a společenské akce pohybuje kolem dvou útoků za rok. Pouze v roce 2016 a 2019 evidujeme mírný nárůst počtu útoků což odpovídá celkovému trendu nárůstu počtu útoků na měkké cíle v těchto letech.

Rostoucímu trendu odpovídá také první polovina roku 2020, kdy za prvních šest měsíců evidujeme 2 útoky na kulturní a společenské akce, oba v měsíci únor. Lze předpokládat, že další nárůst počtu útoků ovlivnila celosvětová koronavirová krize v jejímž důsledku bylo velké množství kulturních a společenských akcí zrušeno či kapacitně omezeno.

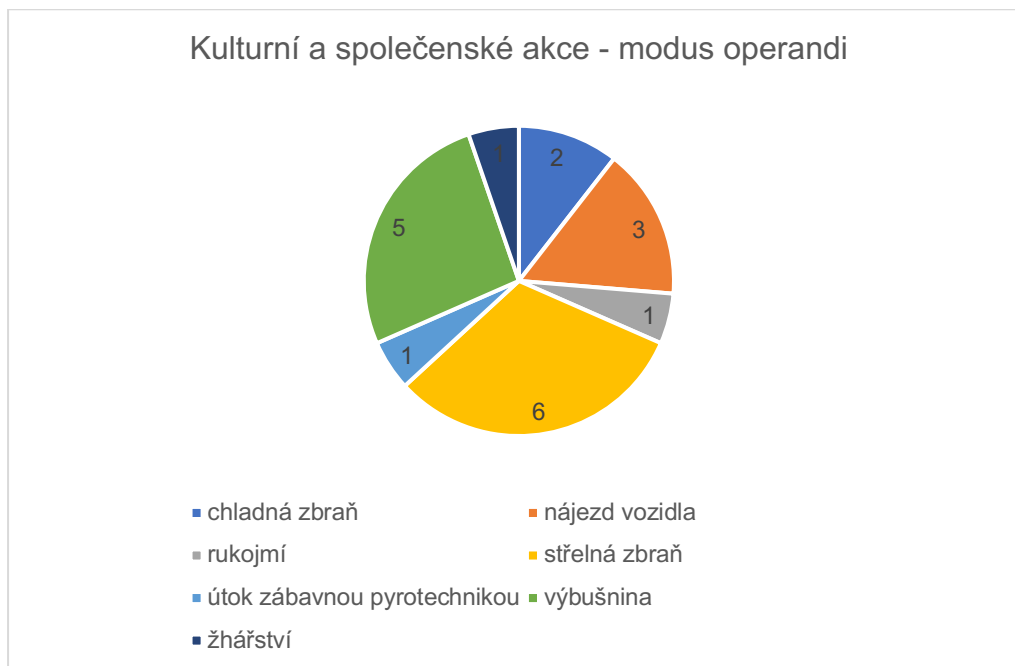


Obr. 2 – Vývoj počtu útoků na kulturní a společenské akce

Z uvedených informací vyplývá, že téma zajišťování bezpečnosti kulturních a společenských akcí, je v důsledku rostoucího zájmu útočníků o tyto cíle, velmi aktuální a důležité.

c. Modus operandi

Při útocích na měkké cíle je nejčastěji voleným modem operandi – útok střelnou zbraní a použití výbušniny. Velmi často dochází při provedení útoku ke kombinaci více druhů modů operandi. Nejčastěji dochází ke kombinaci nájezdu vozidla s použitím střelné zbraně či ke kombinaci použití výbušniny s použitím chladné či střelné zbraně.



Obr. 3 – Kulturní a společenské akce – modus operandi

Ku příkladu při útoku v koncertní hale Bataclan (Paříž), 13. listopadu roku 2015, došlo ke kombinaci 4 způsobů útoku, a to konkrétně k použití střelné zbraně, výbušniny (granát), k sebevražedným útokům za použití výbušných vest a k braní rukojmích.

d. Lokalita spáchání útoku

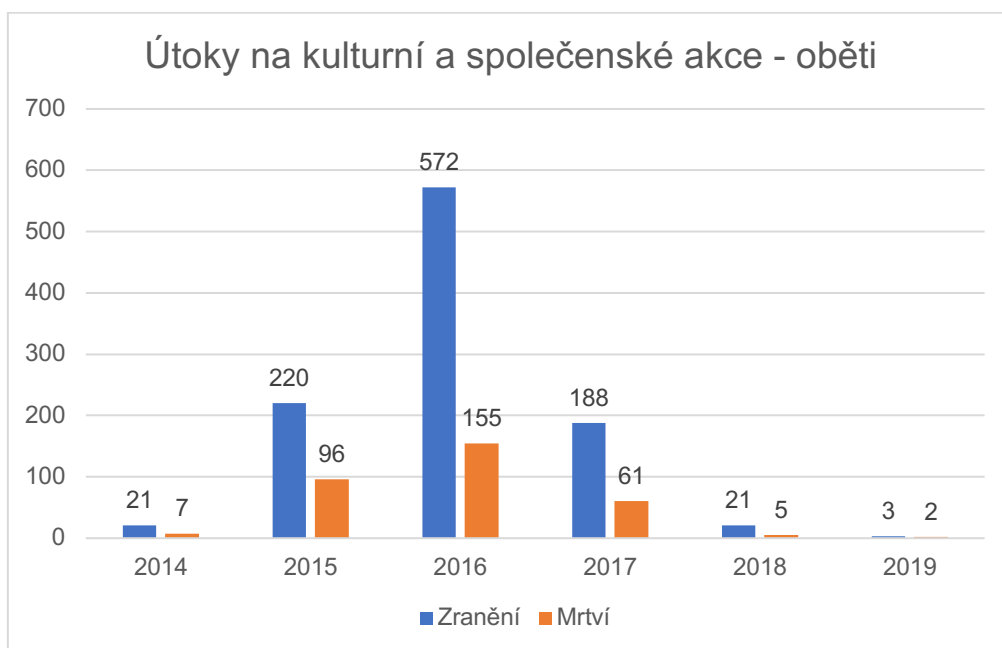
Nejvíce útoků na kulturní a společenské akce se odehrálo ve Francii a ve Velké Británii, což odpovídá obecně trendu útoků na měkké cíle, kdy jsou tyto státy nejvíce postižené.



Obr. 4 – Politická mapa Evropy s počtem teroristických útoků [6]

V České republice se doposud staly dva útoky, což činí z České republiky další nejvíce postižený stát. Oba útoky v České republice se odehrály v srpnu roku 2019 v průběhu festivalu Prague Pride. Neznámý útočník/útočníci zapálili duhovou vlajku LGBT komunity na jednom ze stožárů na mostu Legií, kudy procházel průvod. Při druhém útoku střílel neznámý útočník/útočníci z mostu Legií do davu na Střeleckém ostrově zábavnou pyrotechnikou. Doposud se neprokázalo, zda šlo o útoky simultánní či nikoliv.

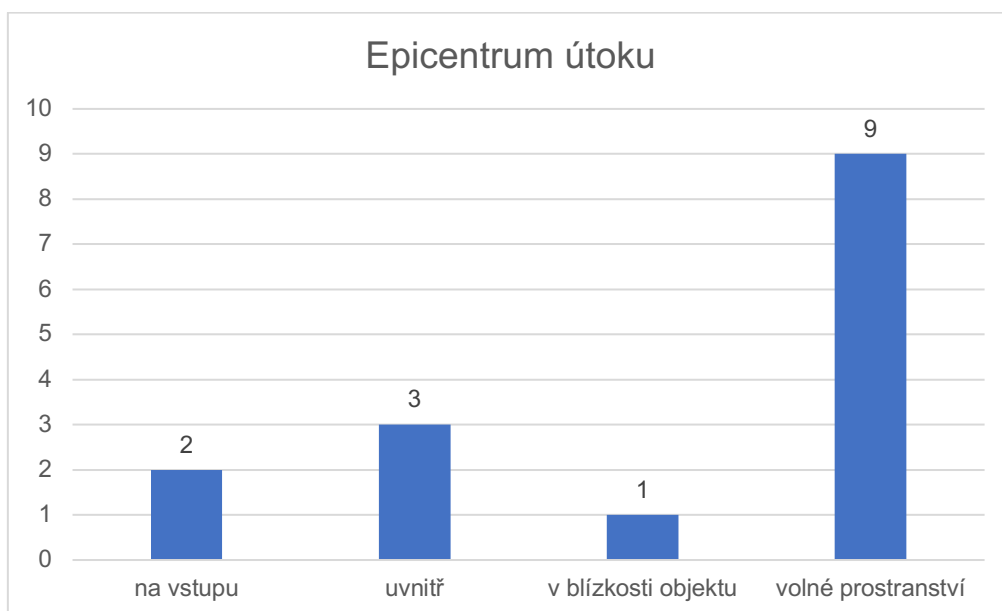
e. Oběti



Obr. 5 – Útoky na kulturní a společenské akce - oběti

Při útocích na kulturní a společenské akce byl nejtragičtějším rokem, s ohledem na ztráty na zdraví a životech osob, rok 2016. V tomto roce se odehrály čtyři velké útoky.

f. Epicentrum útoku



Obr. 6 – Epicentrum útoku

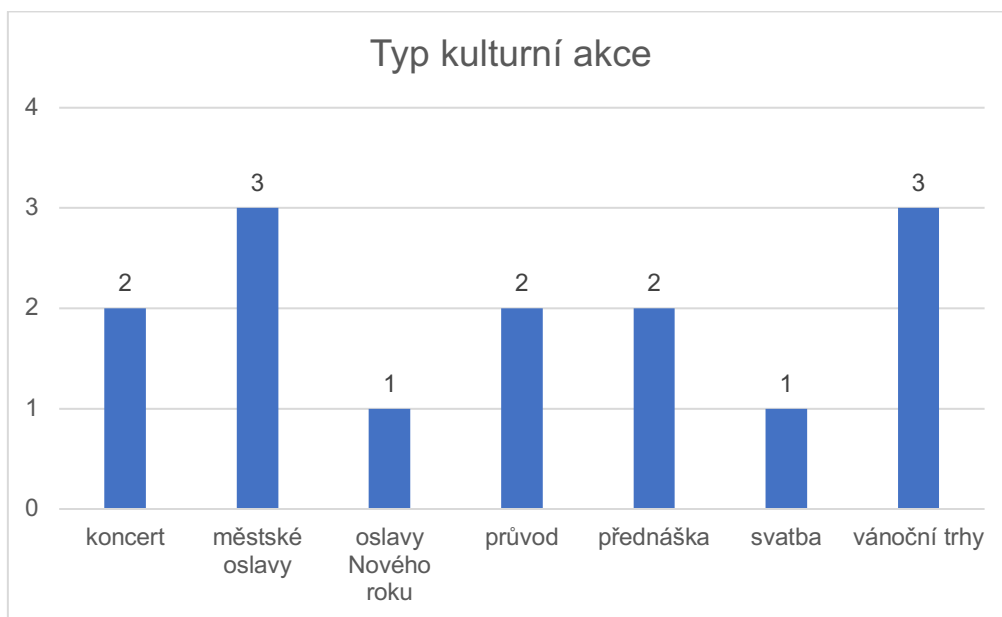
Převážná většina útoků byla spáchána na volném prostranství, tedy na akcích konajících se nejčastěji na neohrazeném místě s volným vstupem. Právě volný přístup a otevřenost akce výrazně navyšuje atraktivitu cíle pro potencionální útočníky. Proces zabezpečování akcí tohoto typu je velmi náročný.

Při útocích spáchaných „na vstupu“ jde převážně o akce indoorové a uzavřeného typu (vstup pouze se vstupenkou či na pozvání). Na těchto akcích dochází ke vstupní kontrole účastníků. Útočníky tento typ zabezpečení často odradí a o vstup na akci, kde by útok napáchal větší škody, se v převážné většině ani nepokouší.

g. Typ kulturní akce

Při výběru cíle útoku se útočníci zaměřují zejména na tyto kritéria – otevřenost pro veřejnost, nízké zabezpečení, velké množství osob, atraktivita akce (přítomnost médií, zahraničních účastníků, významných osob atp.) a symboliku akce.

O důležitosti těchto ukazatelů vypovídá i typ kulturních akcí, na něž byly útoky v letech 2014-2019 na území Evropy spáchány.



Obr. 7 – Typ kulturní akce

Nejvíce útoků bylo spácháno na městské akce konající se v neohrazeném prostoru – městské oslavy (např. útok v Nice při oslavách dobytí Bastily či tematické festivaly) a vánoční trhy (útok v Nantes - 2014, v Berlíně – 2016 a ve Štrasburku – 2018). Tyto druhy akcí jsou otevřené pro veřejnost díky čemuž je jejich zabezpečení velmi obtížné, jsou velice atraktivní a účastní se jich často i velké množství zahraničních turistů. S vánočními trhy se také pojí symbolika křesťanství.

2. Lokalita konání akce

Při zajišťování bezpečnosti kulturních akcí je důležitou charakteristikou lokalita konání akce. Určující jsou pak tyto vlastnosti – místo konání akce (indoorové a outdoorové akce), ohraničenost prostoru konání akce a uzavřenost akce (otevřené – na akci může vstoupit kdokoli, uzavřené – vstup omezen koupí vstupenky či pozvánkou).

Významným znakem je také to, zda jde o akce mimoměstské či městské. Z analýzy útoků jednoznačně vyplývá, že si útočníci častěji volí akce konané v městském prostředí, které jsou více navštěvované a atraktivní.

a. Místo konání



Obr. 8 – Místo konání akce

Útočníci cílí převážně na venkovní akce, které jsou povětšinou bez omezení přístupu a bez ohraničení místa konání akce. Provedení útoku na těchto akcích se jeví jako nejméně obtížné, a to zejména díky obtížnému zabezpečení akce tohoto typu a nemožnosti provádění vstupních kontrol.

b. Ohraničenost prostoru místa konání akce

Akce je dále možné vymezit na ohraničené a neohraničené, přičemž veškeré indoorové akce jsou již ze své povahy akce ohraničené (konají se ve stavebně ohraničeném prostoru).



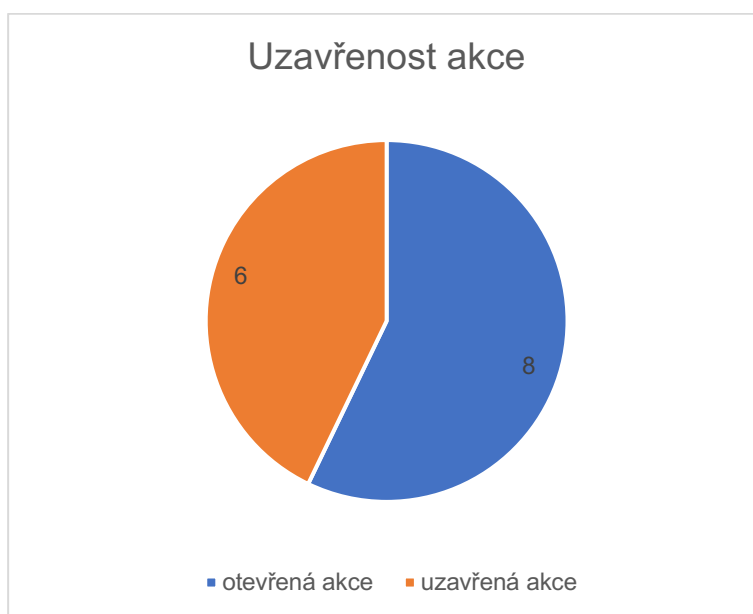
Obr. 9 – Ohraničenost místa konání akce

Z analyzovaných útoků, respektive akcí, jsou pouze dvě outdoorové akce ohraničeného typu (svatba a městské oslavy s kontrolou vstupu).

Zajišťování bezpečnosti na akcích konajících se na neohraničeném prostoru je velmi náročné. Je to zejména z důvodu nemožnosti vstupní kontroly účastníků a neohranicheného a často velmi rozsáhlého prostoru konání akce.

c. Uzavřenost akce

Dalším důležitým ukazatelem je možnost přístupu na akci. Rozlišujeme akce otevřené, u nichž není omezen přístup – na akci se tak může dostat kdokoli a akce uzavřené typu. Vstup na uzavřené akce je limitován, a to nejčastěji koupí vstupenky či pozváním. Tento typ akcí je tedy určen pro předem vymezený, případně pozvaný okruh účastníků. Organizátoři tak, alespoň přibližně, vědí, jaký typ účastníků se eventu účastní a mohou tak účelněji stanovit bezpečnostní opatření.

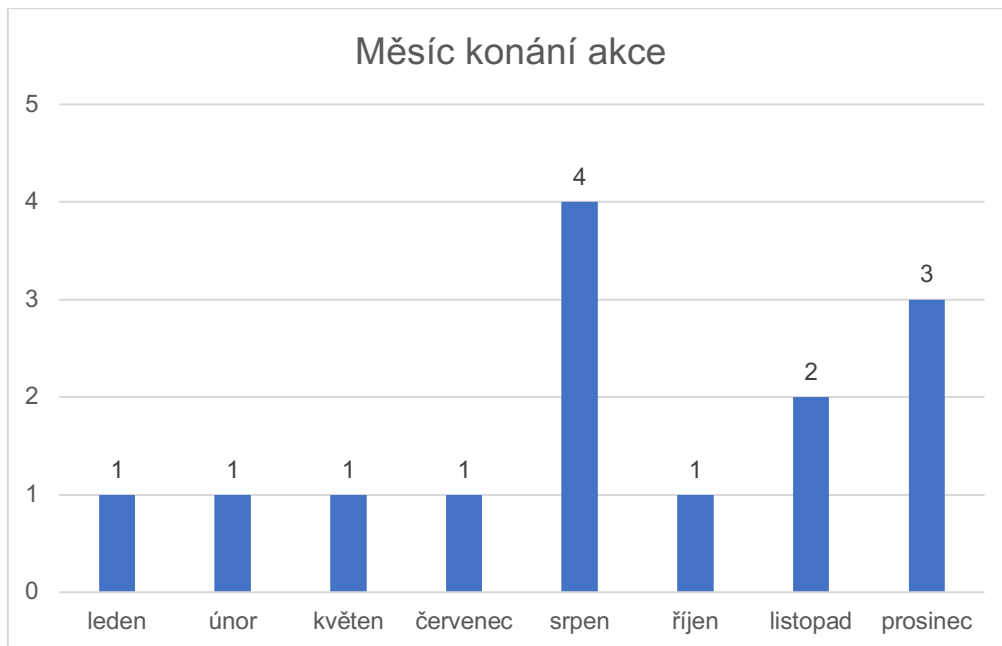


Obr. 10 – Uzavřenost akce

Z analýzy vyplývá, že útočníci volí jako svůj cíl častěji akce otevřeného typu. Je to zejména z důvodu snadnějšího přístupu a často i nižšího rozsahu zabezpečení akce vyplývajícího z neohranichenosti prostoru konání a nemožnosti provádění vstupních kontrol účastníků.

3. Časové charakteristiky

a. Doba konání akce



Obr. 11 – Měsíc konání akce

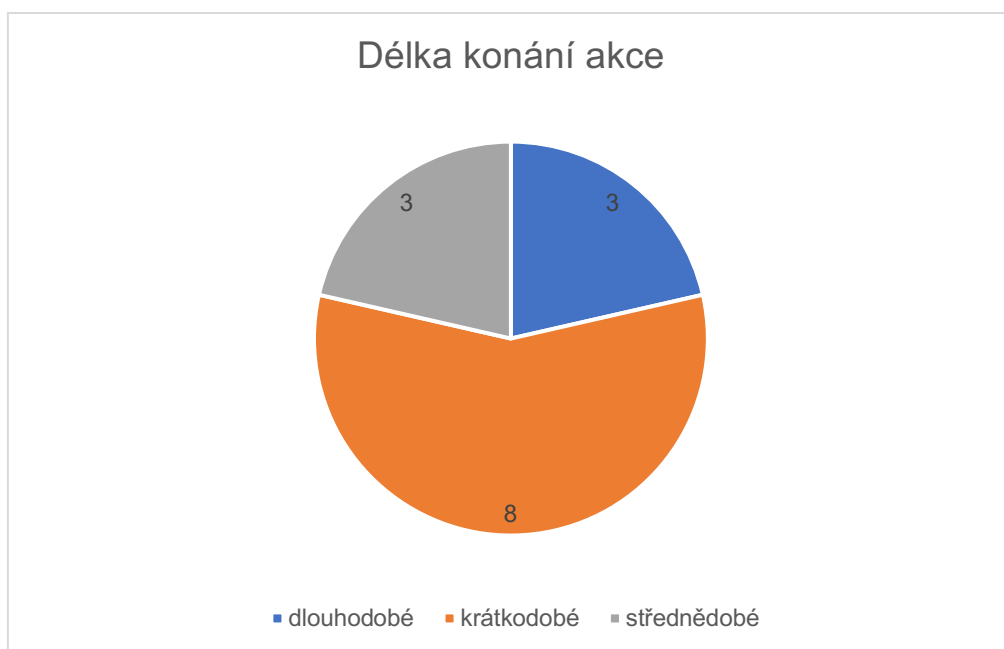
Převážná většina, nejen outdoorových, kulturních a společenských akcí je pořádána v letních měsících, čemuž odpovídají i výsledky analýz, kdy nejvíce útoků bylo spácháno právě v měsíci srpen. V letních měsících se nejčastěji pořádají hudební a jiné tematické festivaly pod širým nebem.

V pořadí druhým měsícem, kdy jsou útoky páchany nejčastěji, je prosinec. Veškeré útoky spáchané v tomto období byly cíleny na vánoční trhy. Konkrétně šlo o útoky v Nantes (22. prosince 2014), v Berlíně (19. prosince 2016) a ve Štrasburku (11. prosince 2018).

b. Délka konání akce

Z hlediska délky konání akce rozlišujeme akce krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé. Krátkodobé akce trvají v rozmezí několika hodin, jde například o koncerty, divadelní či taneční představení atp. Střednědobé akce trvají v rozmezí několika dní, nejčastěji jde o hudební, filmové, divadelní či jiné tematické festivaly a o městské slavnosti. Do kategorie dlouhodobých akcí patří akce, které trvají déle jak týden. Mezi dlouhodobé akce řadíme kupříkladu dlouhodobé výstavy či vánoční trhy.

S pojmem délka konání akce souvisí také termín doba účasti na akci. Tyto dva pojmy se zejména u střednědobých a dlouhodobých akcí často liší. Doba účasti může být od délky konání akce odlišná, a to zejména z důvodu, že účast bývá spojená s programem eventu nebo denní či otevírací dobou.

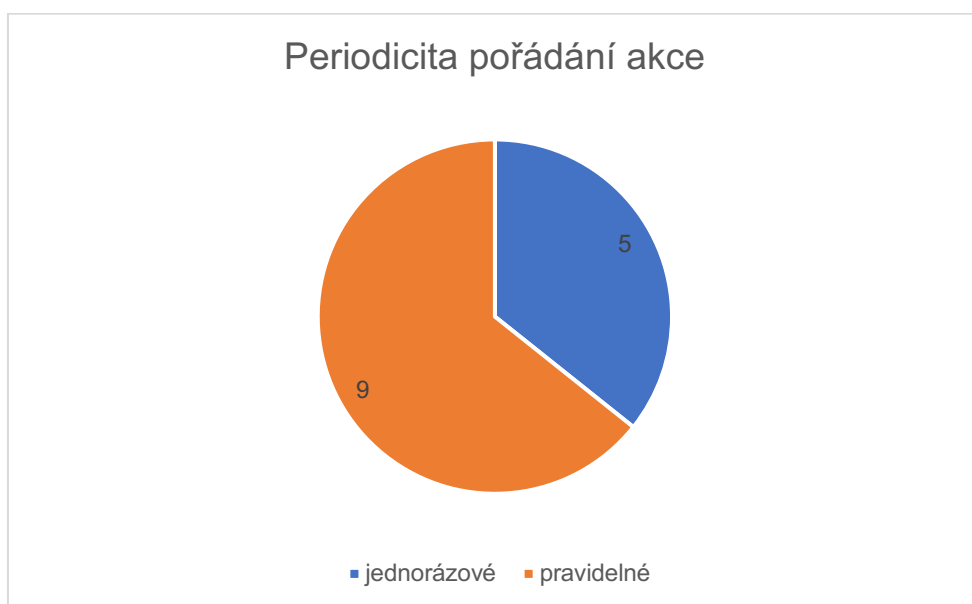


Obr. 12 – Délka konání akce

Z analýz vyplývá, že se útočníci nejčastěji zaměřují na akce krátkodobé, na nichž nedochází k tak výrazným proměnám v počtu účastníků jako u střednědobých a dlouhodobých akcí. Po dobu konání akce se počet návštěvníků příliš výrazně nemění.

c. Periodicita

Dalším významným znakem je četnost pořádání akce, respektive zda jde o akci pravidelnou či jednorázovou. Mezi pravidelné akce patří eventy, které se pořádají opakovaně, a to často ve stejnou dobu a na stejném místě (např. vánoční trhy, festivaly atp.). Mezi jednorázové akce patří koncerty či přednášky. Velkou část této skupiny tvoří také eventy mezinárodního charakteru (koncerty v rámci celosvětového turné), tyto jsou velmi atraktivní a bývá o ně velký mediální zájem. Díky atraktivnosti, jsou tyto akce často doprovázeny zvýšenými bezpečnostními opatřeními.



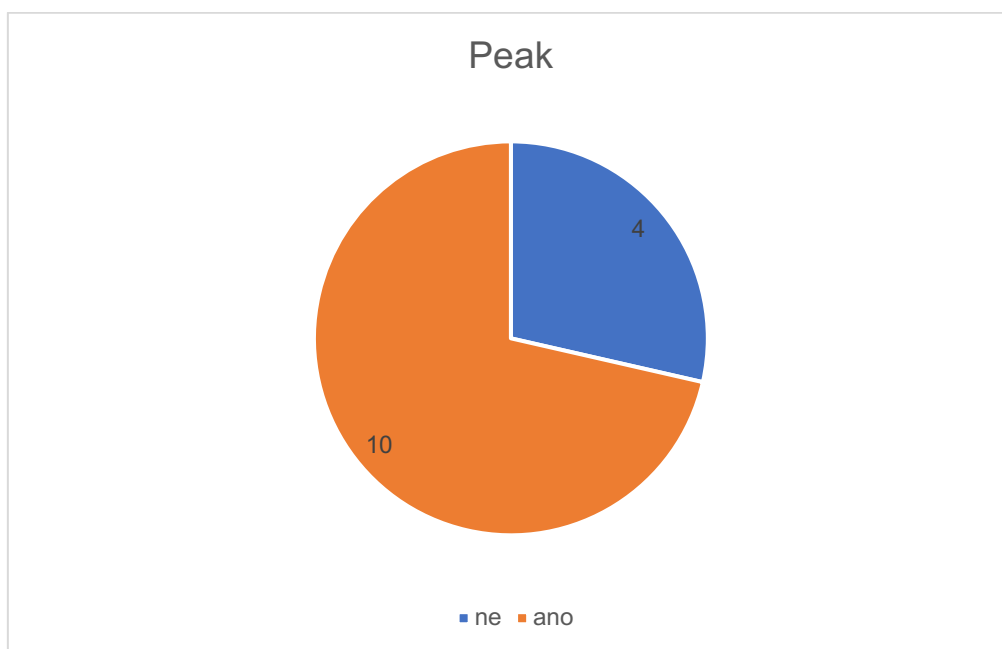
Obr. 13 – Periodicita pořádání akce

Z analýzy již proběhlých útoků vyplývá, že se útočníci zaměřují především na akce pravidelného typu. Tyto akce se konají převážně v pravidelně ve stejném období, na stejném místě a převážně i za stejných podmínek a zejména pak za stejného režimu zabezpečení akce. Útočníci tak mohou využít poznatků z předchozích ročníků.

d. Čas spáchání útoku – peak

S délkou konání akce se pojí charakteristika doba účasti na akci, která se nejčastěji odvíjí od programu akce, respektive jeho atraktivity.

Útočníci obecně vyhledávají cíle s co nejvyšší koncentrací osob, u kulturních akcí tedy nejčastěji využívají doby, kdy se akce účastní co největší počet osob – tedy nejatraktivnějších částí programu akce.



Obr. 14 – Peak

Výše zmíněnému odpovídají i výsledky analýz již proběhlých útoků na kulturní a společenské akce v letech 2014-2019 na území Evropy. Útočníci se v převážné většině soustředily na vrcholy programu („peak“), z čehož vyplývá, že šlo o útoky dopředu naplánované.

Příkladem je útok ze 14. července z francouzského Nice, kdy byl spáchán útok nájezdem vozidla a střelnou zbraní na vyhlášené promenádě Promenade des Anglais, na které po celý den probíhaly oslavy dne dobytí Bastily. Útočník vyčkával s provedením útoku až na samý závěr oslav, ohňostroj, který je zároveň nejatraktivnějším bodem programu, kterého se každoročně účastní velký počet návštěvníků.

Závěr

V současné době jsou kulturní a společenské akce v útlumu vzhledem k pandemii koronaviru COVID-19. Teroristické útoky ale pokračují stále, a je proto nezbytné se zabývat ochranou měkkých cílů i v této době.

Článek si kladl za cíl analyzovat útoky na kulturní a společenské akce v rozmezí let 2014-2019 v Evropě, Střední Asii a evropské části Ruska. Pomocí grafů byly ukázány trendy, které mohou pomoci k lepšímu plánování bezpečnostních opatření.

Tento příspěvek vznikl za podpory grantového projektu VI20192021163 „Nastavení a organizace systému bezpečnosti na hromadných společenských a kulturních akcích“ podpořeného Ministerstvem vnitra České republiky v letech 2019-2021.

Seznam literatury

- [1] JENČKOVÁ, Klára a Dora LAPKOVÁ. Bezpečnost na kulturních akcích. Trilobit, 2019, roč. 2019, č. 3, s. 1-6. ISSN 1804-1795.
- [2] LAPKOVÁ, Dora, ŠTERNOVÁ, Tereza. Vývoj modu operandi používaného při teroristických útocích a incidentech v letech 2014 – 2017, Evropská unie a Kavkaz. The Science for Population Protection (Print), 2018, roč. 2/2018, č. 10, s. 37-42. ISSN 1803-568X.
- [3] ŠTERNOVÁ, Tereza, LAPKOVÁ, Dora. Vývoj druhů cílů teroristických a násilných útoků v letech 2014–2018, Evropská unie a Kavkaz. The Science for Population Protection (On-line), 2019, roč. 2019, č. 2, s. 1-9. ISSN 1803-635X.
- [4] LAPKOVÁ, Dora, KOTEK, Lukáš, ROŽEK, David. Terrorism Situation and Identification of Soft Target's Attractiveness. In 2019 IEEE 6th Asian Conference on Defence Technology (ACDT) - Proceedings. Boston : IEEE, 2019, s. 65-70. ISBN 978-1-72811-766-9.
- [5] LAPKOVÁ, Dora, KOTEK, Lukáš, ROŽEK, David. Counter-terrorism Measures - Determining of Soft Target's Vulnerability. In 2019 IEEE 6th Asian Conference on Defence Technology (ACDT) - Proceedings. Boston : IEEE, 2019, s. 79-84. ISBN 978-1-72811-766-9.
- [6] San Jose (map), Julian Nyča (translation) – own map, based on the Generic Mapping Tools and ETOPO2, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=2424294>